

Maar al te licht worden liedjes die te Oostende opgetekend werd betiteld als "Oostendse" liedjes.

De oogst aan volksliedjes die enkel te Oostende gezongen werden is gering en is beperkt tot specifieke liederen over feiten die zich in stad of omgeving hebben voorgedaan of over personen die opvielen in onze stad. Ze komen meestal uit cabaret, café chantant, revue of andere gelegenheden.

Zo kunnen we er enkele vernoemen : d'Oostendsche meisjes (Wil je van de frisse lucht genieten, ga naar het park van Leopold), Charel Huyghebaert ('t er is maar één poliche, 't is Charel Huyghebaert), de Malegastjes ('t Is een musje met een bolletje en een lintje en een broeksje zonder spriet), 'k ben Commissionnair gelijk gij ziet, Kol en Manchet, de Snuufdozen, Vivat de Torre van Oostende en andere, waaronder enkele, nu reeds vergeten liedjes gedicht door Jan van Wulpen.

We moeten voorzichtig zijn als we een dergelijke selectie maken. Zo is bijvoorbeeld het lied "Op de Vismarkt ben ik geboren" via de revues van Herrietje Van Daele in de twintiger jaren uit Gent naar ons overgewaaid. In de jaren 1950 kende het lied een heropleving te Oostende en werden zelfs (naar mijn weten) drie fonoplaten op de markt gebracht. Maar onlangs werd hetzelfde lied door Willy Lustenhouwer in het Brugs op de L.P. gezongen.

Van de moord op de Conterdam (1914) werd een lied gemaakt door Leon Van der Plassche, gedrukt bij H. Van den Broeck Jacobs te Aalst en aldus over geheel het Vlaamse land gezongen. Het lied van de zes vissers (1888) die "nadat ze waren begraven, kwamen te Oostende aan" vindt men zelfs op talrijke vliegende bladen van verschillende zangers en drukkers terug, zodat dit lied wellicht een der meest verspreide geweest is, hoewel het rond 1950 slechts aan de kust nog bekend was. Dus ook hier geen typisch Oostends lied. Daarentegen werd over de ramp van de West-Hinder in 1912 een lied gemaakt dat vooral te Oostende bleef. Het werd gedicht, gedrukt, gezongen en verkocht ten voordele van de weduwen en wezen van de slachtoffers in het café-chantant van Neuze Neyts. Ik heb het buiten Oostende niet kunnen optekenen, behalve te De Panne, maar dat wil daarom nog niet zeggen dat het een typisch Oostends lied is.

Het "Lied van de Paling", lijflied van zoveel oude Oostendenaars, tekende ik hoofzakelijk te Oostende op, ook in de jaren 1950 en nadien. Sietje Samoye, een oud vrouwtje uit Koksijde, kende het lied nog in 1953 : ze had het van haar moeder geleerd. Dr. A. Blyau tekende het verschillende keren op in de streek van Ieper (Ieperssch Oud-Liedboek) op het einde van de vorige eeuw. Volgens hem moet het lied nog van vóór 1820 dateren.

Ter vergelijking, de tekst die Dr. Blyau noteerde :

Laastmaal, in het kort besluit
Trokken wij ten poorten uit.
En wat vond ik daar al naderen,
Ja langs eenen groenen adere,
Ja langs eenen waterplas,
Waardat een visscher was ?

En ik zei : "Wel visschere,
En wat maakt er gij hier alleen ?"
- "Dezen visch dat ik hier vange,
't is er wel naar mijn verlangen,
't is er wel naar mijnen zin :
Adieu, mijn schoon vriendin !" !"

'k Nam den paling in mijn hand,
En ik wrongden heel charmant.
Wel gewrongen en gekrongen
Is het beestjen daarin gesprongen ;
Maar als dat beestje geen plaats en vond,
't Zonk wederom naar den grond.

'k Nam dat beestje al zoo ras,
'k Smeet het inne den waterplas :
"Laat dat beestje nog wat leven,
Laat het zijn plezier nog nemen,
Laat het nemen zijn plezier
Al in dees klaar rivier !"

Orelof, visschers, voor het lest :
Als gij wilt visschen, doe maar je best.
En wilt je netjen openstellen
En de mooie meisjes kwellen.
Helpt de meisjes uit de pijn,
Die voor het visschen zijn !

De melodie, opgetekend door Tasseel vertoont overeenkomst met wat te Oostende gezongen werd, maar hier hebben we te doen met wat men noemt het "verzingen" wat tevens met een wijziging van de tekst gepaard gaat of omgekeerd.

o o o

In een vorig nummer van ons tijdschrift vroegen we naar meer inlichtingen omtrent het "Oostends Kaperslied". Het predikaat "Oostends" dat ik er in de tijd aan gaf mag nu ook wel minder sterk uitkomen. Inderdaad, bij Dirk Wilmars (Arm Vlaanderen zingt) vond ik zopas een volledige Franse tekst zoals die voorkomt in een "pot-pourri" van de Antwerpse zanger en dichter Andreas De Weerdt en gezongen in de jaren 1850 :

Amis courage
A l'abordage
A l'abordage élançons nous !
Et que je meure
Si dans une heure
Cette galère n'est pas à nous.

Voortgaande op het type van vaartuig "galère", in Frankrijk afgeschaft op het einde der 17de eeuw, vinden we hier een datering terug en zou het wel eens mogelijk zijn dat dit lied naar Vlaanderen overgebracht werd door zeelieden die met Jan Bart op Franse oorlogsschepen gediend hebben. Via Antwerpen over Wetteren naar Oostende of omgekeerd ???

Van die "witte koesjes" die aangedaan werden om naar 't bal van Stefanie of van Chevalier te trekken, vond ik bij diezelfde Andreas De Weerdt een versie :

"Ja 'k heb mijn witte kousjes altijd aan
"Om naar 't bal te marcheren
"Ja 'k heb mijn witte kousjes altijd aan
"Om naar 't bal te gaan".

o o o

Me Rulletje een Oostends liedje ? Vergeet het maar, al staat het op een L.P. met Oostendse liedjes.

Blyau heeft het einde vorige eeuw te Ieper opgetekend, er bestaat een versie in Westfalen (Duitsland), te Gent was het in de vorige eeuw (maar in sterk geëpureerde versie !) gekend en het werd vóór 1940 in BIEKORF besproken zoals het te Brugge opgetekend was. In Ieper was het Ammerulletje, te Brugge: Marulletje.

Merulletje is een stapelliedje, dat wil zeggen dat in het refrein de aanwezigen een hele reeks opgesomde zaken meezingen. Dit is ook het geval met de "Ris Chantang" die we te Oostende kennen. Maar dat lied is over geheel Vlaanderen, Noord-Frankrijk, Nederland en tot zelfs ver in Duitsland gekend. Een vaste tekst bestaat er slechts in zoverre dat het lied gezongen wordt met bepaalde tekeningen. Nu is het wel zo dat bijna overal het lied gezongen wordt met een bestaande tekening op een "plakkaat". Maar er zijn, naar mijn weten twee uitzonderingen (er kunnen er meer zijn). Een is gekend op het eiland Helu bij Danzig. Daar werden de tekeningen gemaakt door de voorzanger met een stuk krijt op een tafel en .. te Oostende waar de voorzanger de tekeningen maakte op de spiegels in de herberg met een stuk zeep. Hoe men die twee manieren van zingen met elkaar kan verbinden is de vraag.

Het lied "Hoe rijmen wij dat te saam" is genoegzaam gekend in Vlaanderen. Hier van hebben wij een Oostendse versie, en er zijn er meerdere ; want dit lied laat gemakkelijk toe zoveel strofen bij te maken, aangepast aan het milieu, als men wenst. Al verschilt de melodie erg van deze die in't begin dezer eeuw opgetekend werden. Toch moet men daarom nog niet van een typisch Oostends lied gewagen. Hetzelfde kan gezegd worden van "Stierman Lèeze", nog een lied dat gemakkelijk aangepast wordt en dat sterk verwant is met "Schele Vanderlinde".

Onlangs werd het lied "Machiecheltje" te Oostende ontdekt. Remi Ghesquiere tekende het reeds in het begin dezer eeuw te Geluwe op onder de naam : Masoefelke. Moest Paster Pype, die van Geluwe was, het destijds aan onze vissers geleerd hebben, kunnen we dan nog niet spreken van een "typisch Oostends" liedje. Wat heel goed mogelijk is, is dat het lied dat opgenomen werd in "Meezennestje II" van R. Ghesquière en in de Normaalscholen aangeleerd door een of andere onderwijzer of onderwijzeres (leek, nonneke of Broeder van Liefde) later aangeleerd werd aan Oostendse kinderen.

En om te sluiten hebben we het over Sinte-Maarten. Blyau tekende te Ieper op :

Sinte-Maartenavond,
De Torre gaat mee naar Gent
En als me moeder koekskens bakt
'k zitten zo geren omtrent.

Nu verrichtte Sinte-Maarten in het Ieperse en ook te Koekelare dezelfde taak als de goede Sientenaklaai in onze streek, maar Sinte-Maarten en het liedje waren nochtans ook gekend te Oostende, al bracht die Sint slechts appels en noten voor de brave meisjes en jongetjes. Hoe is die Sint met zijn liedje bij ons terecht gekomen ?

Hiermede hoop ik voldoende te hebben aangetoond dat er nog massa's werk te wachten staan in het volksliedonderzoek en vooral dat we niet te rap mogen te werk gaan bij het plaatsen van een opplakbriefje op een of ander volksliedje dat, toevallig of niet, opgetekend werd.

Jef Klausing

TEKSTOVERTNAME UIT "DE PLATE" IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE